

Források:

https://www.nkp.hu/tankonyv/digitalis_kultura_9_nat2020/

lecke_05_001

<https://sulipy.hu/>

Tartalomjegyzék

1. Alapfogalmak.....	1
2. A programozás építőkövei:.....	1
2.1. Vezérlési szerkezetek:.....	2
2.2. Adatszerkezetek:.....	2
2.2.1. Változók:.....	2
2.3. Utasítások, szekvenciák.....	3
2.4. Szelekció – azaz feltételes elágazás.....	5
2.4.1. Kétágú elágazás.....	6
2.4.2. Többágú elágazás.....	6
2.5. Gyakorló feladat készítése:.....	7
2.6. Ciklusok.....	8
2.6.1. A számláló típusú ciklus.....	8
2.6.2. Példa a számláló ciklusra:.....	9
2.6.3. Feltételes ciklus:.....	10
2.6.4. Jelszó megadásának modellálása – Hozzáférés csak cuncimókusnak.....	11

1. ALAPFOGALMAK

A program olyan egyszerű utasítások, műveletek logikus sorozata, amelyekkel a számítógépet irányítjuk.

számítógépes program azon utasításoknak a sorozata, amelyeket a számítógépnek egymás után végre kell hajtania valamely feladat elvégzése céljából, jellemző módon azt, hogy az adatokkal milyen műveleteket végezzen.

A programokat háttértárolón tároljuk, ha éppen nem futnak. Ha egy programot elindítunk, az operációs rendszer a háttértárolóról betölti a programot a memóriába. A CPU számára átadja a program kezdetének címét, majd a program ezután átveszi a számítógép vezérlését és futni, működni kezd.

Algoritmuson vagy eljáráson olyan megengedett lépésekből álló módszert, utasítás(sorozat), részletes útmutatást, receptet értünk, amely valamely felmerült probléma megoldására alkalmas. (Megoldási terv, mely előírja, hogy meghatározott lépéseket adott sorrendben kell elvégezni.) Pl.

Rántottakészítés algoritmus (megbeszélni!)

2. A PROGRAMOZÁS ÉPÍTŐKÖVEI:

2.1. VEZÉRLÉSI SZERKEZETEK:

Egy program algoritmusa **háromféle** típusú **vezérlési szerkezet** segítségével írható le:)

Utasítás: A végrehajtandó feladat. Pl. *Kapcsold be a számítógépet!*

A szekvencia :egyszerű tevékenységek, **utasítások sorozata**. Pl. *Kapcsold be a számítógépet, írd be a felhasználónevedet, add meg a jelszavadat!*

Szelekció: feltétel(ek)től függő tevékenység(ek) végrehajtása, több irányban folytatva az előrehaladást. (Elágazás, feltételes elágazás) Pl. Elme-
gyek a vásárolni. *Ha esik az eső, esernyőt viszek,és gyalog megyek; ha nem esik, biciklivel megyek.* Irodalomban: „Ha még egyszer azt üzeni, mindnyájunknak el kell menni...”

Iteráció: ismétlési szerkezet, elemi **utasítások ismétlődő végrehajtása**. Van olyan ciklus, amelyik **feltétel** alapján történik; van olyan, amely **meghatározott számú** alkalommal történik. (**Ciklus**)

Feltételes ciklus például: *Amíg jól nem laktam, addig ebédelek. Addig kortyolom a hideg sörömet, amíg józan vagyok.*

Számláló ciklus például : *Már ötször mondtam el, mit kell csinálnod, fiam! Százszor leírod, hogy az órán a tanuló figyel!*

2.2. ADATSZERKEZETEK:

Alapvetően **kétfajta** adattípus van: az **állandó(konstans) adatok** – értékük a program futása során nem változik – és a **változók** – a változó értékét felül lehet írni, illetve a program futása közben megváltoztathatjuk- . Konstans például a gravitációs állandó a Földön, változó az ember életkora.

2.2.1. VÁLTOZÓK:

A programjainknak gyakran kell adatokat tárolniuk. Az adatokat a gép memóriájába teszik el. Az eltett adatokat úgy tudjuk ismét elővenni, ha megadjuk azt a nevet, amit az eltett adathoz hozzárendelünk. Ezt a hozzárendelt nevet változónak hívjuk, és az eltárolást programozóul úgy mondjuk, hogy értéket adunk a változónak. (Az értékadás egy művelet, ugyanúgy, mint az összeadás vagy az osztás, és van műveleti jele is, ami sok programozási nyelvben – a Pythonban is – az egyenlőségjel.)

pl.

X = input(„Add meg a neved!”)	Jelentése: Létrehoztam egy X nevű változót,
	Melynek értékét a felhasználó adja meg.

Az adatok típusai:

- egész számok (**integer**): Egész számokat tudunk tárolni ilyenkor. A számokkal számolni tudunk, tehát értelmetlen karaktereket elosztani egy számmal.

Fontos: Ha a felhasználó a gépbe valamit beír, azt a Python karakterként értelmezi, azaz a típusa <str> lesz. Ha számolni akarok egy számmal, akkor először közvetlenül a beolvasás (input) után át kell alakítani számmá. Ennek menete, ha a változót B néven hoztuk létre:

B = int(input(„Melyik évben születél?:”))

- karaktersorozat (**string**) : Ez a típus szövegek vagy egy betű tárolására szolgál. A karaktersorozatot mindig idézőjelek („”) vagy aposztrófok (’ ’) közé kell tenni.

Például így íratunk ki egy karaktersorozatot:

print(„Ezzel az adattípussal értelmetlen számolni.”)

- tört szám (**float**): Ha tört számokkal kell számolnunk, akkor azt az adattípust használjuk. A kör területének vagy kerületének kiszámolásához a Pi értékét kell használni (3.14), akkor használjuk a float típust.

Ha például úgy osztunk két számot, hogy maradéka maradjon, akkor a python automatikusan float adattípussá változtatja a számot.

Példaprogram a float adattípusra:

a=5	Létrehoztam egy a nevű változót, melynek értéke 5 lesz.
b=2	Létrehoztam egy b nevű változót, melynek értéke 5 lesz.
c=a/b	Létrehoztam egy c nevű változót, melynek értéke az a és a b hányadosa lesz.
print(c)	Kiíratom a c nevű változó értékét a konzolra.
print(type(c))	Kiíratom a c változó adattípusát a konzolra. A kiírás eredménye a float szó lesz.

2.3. UTASÍTÁSOK, SZEKVENCIÁK

Utasítás az tehát, hogy megmondom a gépnek, mit tegyen. Szekvencia utasítások sorozata. Például:

<code>print(„A program kiszámolja az áfa összegét.”)</code>	Egyszerű utasítás – A szöveget kiíratom a konzolra.
<code>x=int(input(„Add meg a születési évét !: »))</code>	Ez szekvencia – x nevű változóba bekérjük a felhasználó születési évét, és a beírt szöveget azonnal számmá alakítjuk át.
<code>kor=2024-x</code>	Létrehozunk egy kor nevű változót, mely az adott évből kivonja a x változó tartalmát.
<code>print(kor)</code>	Kiíratom a kor változó tartalmát, azaz a felhasználó életkorát.

2.4. SZELEKCIÓ – AZAZ FELTÉTELES ELÁGAZÁS

Bizonyos esetekben a program többfelé ágazhat, azaz futása az adott feltétel teljesítése esetén eltérő módon történhet. Például: *Ha elfogyott a söröm, elmegyek a boltba a szomszéd kedvenc sörjét beszerezni.*

A python nyelvben ehhez az **if**, **elif**, **else** szavakat használjuk fel. Az **utasításokat** a python szabályai szerint **4 helyel beljebb kell kezdeni**. A feltételvizsgálat után **mindig kettőspontot** írunk!

Legalább két része van a feltételes elágazásnak:

if (feltételvizsgálat):

....utasítás1

else:

....utasítás2

De lehetséges az is, hogy több része van az elágazásnak:

if (feltételvizsgálat):

utasítás1

elif (feltételvizsgálat):

utasítás2

else:

....utasítás3

2.4.1. KÉTÁGÚ ELÁGAZÁS

Ez esetben a program kétfajta módon folytatódhat. Lássunk rá példát.

K= input(„Add meg a jelszót! :”)	Egy K nevű változóba letároljuk a felhasználó által beírt szót.
If K == „cuncimókuska”:	Megvizsgáljuk (== jelenti az egyenlőségvizsgálatot), hogy K változóban a cuncimókuska szó van-e
....print(„Szia, édesem!”)	Az if – azaz a feltételvizsgálat – után 4 hellyel beljebb írunk, kiírjuk a Szia, édesem!-szöveget. Ez a feltételes vizsgálat igaz ága .
else:	A sor elejére megyünk vissza, majd az else szóval jelezzük, hogy a hamis ág következik
....print(„Ön eszerint nem a feleségem!”)	A hamis ágat is 4 hellyel beljebb kezdjük.

2.4.2. TÖBBÁGÚ ELÁGAZÁS

A fenti példát kiegészítjük a gyermek megjelenésével:

K= input(„Add meg a jelszót! :”)	Egy K nevű változóba letároljuk a felhasználó által beírt szót.
If K == „cuncimókuska”:	Megvizsgáljuk (== jelenti az egyenlőségvizsgálatot), hogy K változóban a cuncimókuska szó van-e
....print(„Szia, édesem!”)	Az if – azaz a feltételvizsgálat – után 4 hellyel beljebb írunk, kiírjuk a Szia, édesem!-szöveget. Ez a feltételes vizsgálat igaz ága .
elif K==”kicsilányom”:	A sor elejére megyünk vissza, majd az elif szóval jelezzük, hogy egy másik vizsgálatot tartunk .
....print(„Szia, leányom!”)	Ezt az ágat is 4 hellyel beljebb kezdjük.
else:	A sor elejére megyünk vissza, majd

	az else szóval jelezzük, hogy a hamis ág következik
....print(„Ön eszerint nem hozzátartozóm!”)	A hamis ágot is 4 hellyel beljebb kezdjük.

The screenshot shows the 'ONLINE PYTHON BETA' web interface. At the top, there are navigation links for 'programoz', 'KRETA', 'Tőzsdeárnyék', and 'MARKETWATCH'. Below the header, there's a toolbar with icons for file operations. The main area displays a Python script in a file named 'Untitled2.py'. The script is as follows:

```

1 K=input("Add meg a jelszót! :")
2 if K=="cuncimókuska":
3     print("Sza, édesem!")
4 elif K=="kicsilányom":
5     print("Szia, leányom!")
6 else:
7     print("Ön eszerint nem hozzátartozóm!")
8

```

Below the code editor, there are buttons for 'Run' and 'Share', and a field for 'Command Line Arguments'. The output window shows the execution results:

```

Add meg a jelszót! :
cuncimókuska
Sza, édesem!

** Process exited - Return Code: 0 **
Press Enter to exit terminal

```

2.5. GYAKORLÓ FELADAT KÉSZÍTÉSE:

Írj egy olyan programot, ahol a gép számokat kér be egy és hét között (1-7)!

A megfelelő – tehát a szám egy és hét között van – szám esetén a konzolra írasd ki a hét megfelelő napját (például: 1 beírása esetén a gép a hétfő szót írja ki), s ha a szám nem egy és hét között van, akkor azt írasd ki, hogy: „Ön nem megfelelő számot adott meg!”.

2.6. CIKLUSOK

A ciklus, vagy **iteráció** a számítógép-programozás és az algoritmusok egyik alapvető eszköze, amely az ismétlődő (azonos vagy hasonló) tevékenységek megvalósítására szolgál. Egy olyan *programrészletet* értünk rajta, amely valahányszor megismétlődik.

A Pythonban kétféle ciklus létezik: a feltételes ciklus és a számláló típusú.

2.6.1. A SZÁMLÁLÓ TÍPUSÚ CIKLUS

A számláló ciklusban az utasítások meghatározott számszor hajtódnak végre. Pl. **Háromszor** *veri ezt kenden Ludas Matyi vissza!* (Fazekas Mihály)

Ezt a ciklust a **for** és a **range**(terjedelem, meddig is?) szavakkal valósítjuk meg.

The screenshot shows the 'ONLINE PYTHON BETA' web interface. The code editor contains a Python script in 'main.py':

```
1 for a in range(3):
2     a += 1
3     print(a, " verés")
```

Below the code editor, there are buttons for 'Run' and 'Share', and a field for 'Command Line Arguments'. The output area shows the result of running the code:

```
1 verés
2 verés
3 verés
```

At the bottom, a status message indicates: '** Process exited - Return Code: 0 ** Press Enter to exit terminal'.

1. Ábra: a számláló - vagy lépéses ciklus

for a in range(3):	A ciklus feje : az a változó a <i>ciklus forgásának számát</i> mutatja (ciklusváltozó) Jelen esetben 3-szor ismételjük meg a ciklusmagban lévő utasítást.
....a += 1 / vagy így is jó: a=a+1	A ciklusmag : itt két utasítás található. A ciklus utasítását is 4 <i>karakterrel beljebb</i> kell kezdeni. Ebben a sorban az a változó értékét növeljük eggyel .
....print(a, " verés")	A ciklus belsejében 3-szor ismételjük az előző utasítást. (Háromszor íratjuk ki, hogy 1-2-3- verés). Az a változó szerepe az, hogy a ciklus pörgésének számát írjuk ki.

2.6.2. PÉLDA A SZÁMLÁLÓ CIKLUSRA:

Írjunk egy programot, amely megszámolja, hány karakter van egy adott szóban. Az adott szó a **hatodik** szó.

Mi is az algoritmus? (Terve?) Kell létrehozunk egy ciklusváltozót (számlálót, zeiger), egy számot, amely megmutatja, hányadik betűnél vagyunk.

Számláló (ciklusváltozó) cv	1	2	3	4	5	6	7
A szó betűi	h	a	t	o	d	i	k

The screenshot shows an online Python IDE interface. At the top, there's a blue header with the Python logo and 'ONLINE PYTHON BETA'. Below it are icons for file operations. The main area shows a file named 'main.py' with the following code:

```
1 szo="hatodik"
2 for cv in range(len(szo)):
3     cv += 1
4 print(cv, " betűből áll a szó.")
```

Below the code editor, there are buttons for 'Run', 'Share', and 'Command Line Arguments'. The output area shows the result of running the code: '7 betűből áll a szó.' followed by a message indicating the process exited successfully.

Az 1. sorban a **szo** nevű **változóba** tároltuk le a szót.

A második sorban a **cv** változót indítjuk el: **nullától** számol a **szo** változóban tárolt érték **hosszáig** (`len(szo)`). [A **len()** kifejezés jelentése: a zárójelben levő változó hosszaiig – ahány betű van a szóban]

A harmadik sor jelenti azt, hogy a **cv változó értékét növeljük eggyel**, azaz jön a ciklus következő köre – első alkalom, második alkalom, harmadik..... a **szo** változó hosszaiig.

A negyedik sor már a ciklus lefutása után következik: Miután a **cv** értéke elérte a **szo** változó hosszát (7 betűhossz), a 4. sorban **kiíratom a cv változót**.

2.6.3. FELTÉTELES CIKLUS:

A **feltételes ciklus** olyankor használatos, amikor nem tudjuk előre, hogy hányszor kell a ciklusnak lefutnia. Az viszont ismert, hogy milyen feltétel teljesülése esetén kell a programnak tovább futnia vagy leállnia.

A ciklus „pörgése” tehát nem egy konkrét számhoz, hanem feltételhez van kötve.

A köznyelvben ismert mondás: „*Addig jár a kórsó a kútra, amíg el nem törik.*” Tehát a kórsó folyamatosan, többször, ciklikusan jár a kútra, de ha eltört, már nem jár. Ekkor befejezte a járási folyamatot.

A feltételes ciklus a *while* szóval valósul meg.

Általánosan:

while *amíg a feltétel igaz:*

....utasítás(1)

....utasítás(n)

utasítás vagy feltételvizsgálat

The screenshot shows the 'ONLINE PYTHON BETA' web interface. The code editor displays a Python script named 'main.py' with the following content:

```

1 valasz="igen"
2 while valasz=="igen":
3     valasz=input("Ép vagy még? :")
4     if valasz=="igen":
5         print("Akkor még járj a kútra!")
6     print("Mivel már nem vagy ép, többet már nem jársz a kútra!")

```

Below the code editor, the 'Run' button is highlighted. The output console shows the following interaction:

```

Ép vagy még? :
igen
Akkor még járj a kútra!
Ép vagy még? :
igen
Akkor még járj a kútra!
Ép vagy még? :
nem
Mivel már nem vagy ép, többet már nem jársz a kútra!

```

Ez a kis program a fenti szólás megvalósítása. A felhasználónak az igen vagy a nem szót kell beírni. Amennyiben az igen szót gépeli be, a program az *Akkor még járj a kútra!*-mondattal engedi a további járást. Ha a nem szót írja be a felhasználó, a program kilép a ciklusból, és a program futása a ciklus után, azaz a 6. sorban folytatódik a *Mivel már nem vagy ép, ..* - sor kiírásával.

A **ciklus fejében**(2. sor) azt a **vizsgálatot** tesz-

szük meg, hogy a **felhasználó az igen szót adta-e meg**, s ha ez igaz, akkor a ciklus magja (3-5sor) hajtódik végre. Ha a felhasználó a **nem** szót adta meg, akkor a ciklus fejében a **vizsgálat**(igent írt-e be a felhasználó?) **hamissá válik**, tehát a ciklus futása befejeződik, és a ciklus utáni első utasítást hajtja végre a gép.

2.6.4. JELSZÓ MEGADÁSÁNAK MODELLÁLÁSA – HOZZÁFÉRÉS CSAK CUNCIMÓKUSNAK

Valósítsuk meg azt a modellt, hogy a gép csak annak engedi a belépést, aki a cuncimokus jelszót írja be.

The screenshot shows the Online Python Beta IDE interface. The code editor contains the following Python code:

```
main.py
1  valasz:str=""
2  while valasz != "cuncimokus":
3      valasz=input("Add meg a jelszót! :")
4  print("Kedves Felhasználó, most már hozzáférhetsz a ki
```

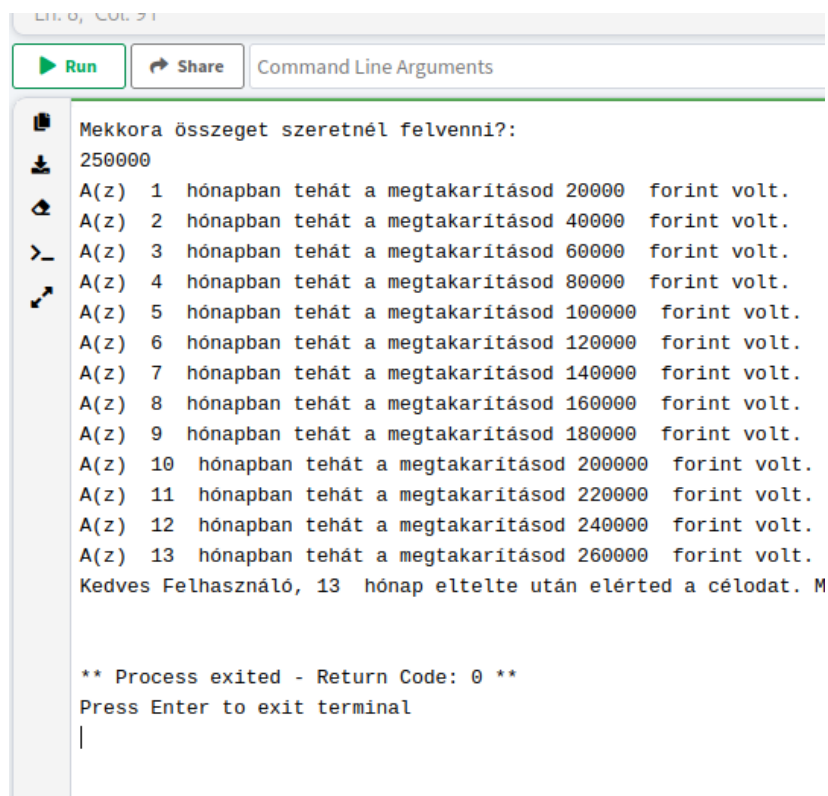
Below the code editor, the 'Run' button is highlighted. The output console shows the following interaction:

```
Add meg a jelszót! :
dhlf
Add meg a jelszót! :
dfd
Add meg a jelszót! :
dfdf
Add meg a jelszót! :
dgfdgd
Add meg a jelszót! :
cuncimokus
Kedves Felhasználó, most már hozzáférhetsz a kincseimhez!
```

<code>valasz:str=""</code>	Elsőként létrehozom a változót , amelyben tárolom a felhasználó által megadott karaktersorozatot. Az értékét üresre állítom a idézőjelek beírásával.
<code>while valasz !="cuncimokus":</code>	A ciklus feje. A <i>feltétel</i> az, hogy <i>addig „pörögjön a ciklus, amíg a valasz változó nem lesz egyenlő a cuncimokus szóval.</i> Tehát a <i>feltétel</i> az, hogy:”A valasz nem egyenlő a cuncimokus szóval?” - Amíg ez igaz (tehát nem egyenlő), addig a ciklus magja végrehajtódik. Ha a valasz tartalma a cuncimokus karaktersorozat, akkor a feltétel hamis lesz, s így a ciklus futása megszakad.
<code>valasz=input("Add meg a jelszót! :")</code>	A ciklus magja. Egyetlen utasítást tartalmaz: a valasz változóban tárolja le a felhasználó által megadott karaktersorozatot.
<code>print("Kedves Felhasználó, most már hozzáférhetsz a kincseimhez!")</code>	A ciklus utáni első sor – a cikluson kívül vagyunk. Ezt a sort csak akkor mutatja gép, ha kiléptünk a ciklusból, mert a ciklus feltételvizsgálata hamis értéket adott. Jelen esetben a valasz változó tartalma a cuncimokus karaktersorozat lett.

2.6.5. GYAKORLÓ FELADAT KÉSZÍTÉSE

Készíts egy olyan programot, mely kiszámolja, hogy havi húszezer forint félretételével hány hónap alatt éred el az általad megadott összeget! Például: Szeretnél hozzájutni 250.000 Ft-hoz. Hány hónapig kell havi 20.000 Ft-ot félretenned, hogy elérd a 250.000 Ft összeget?

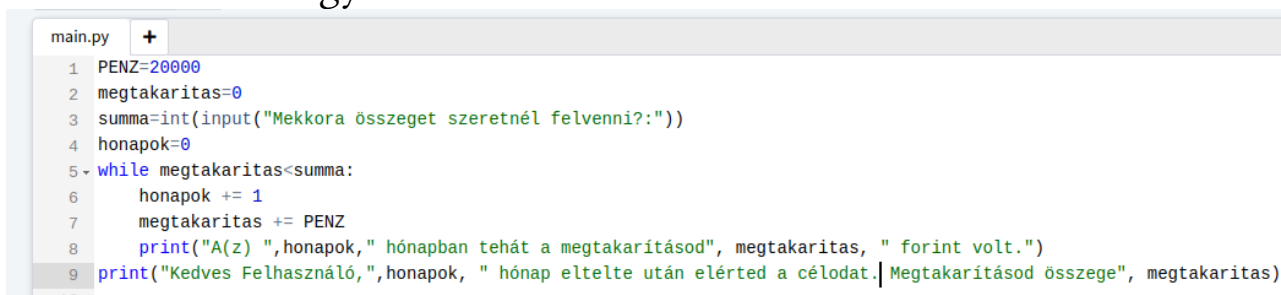


```
Run Share Command Line Arguments

Mekkora összeget szeretnél felvenni?:
250000
A(z) 1 hónapban tehát a megtakarításod 20000 forint volt.
A(z) 2 hónapban tehát a megtakarításod 40000 forint volt.
A(z) 3 hónapban tehát a megtakarításod 60000 forint volt.
A(z) 4 hónapban tehát a megtakarításod 80000 forint volt.
A(z) 5 hónapban tehát a megtakarításod 100000 forint volt.
A(z) 6 hónapban tehát a megtakarításod 120000 forint volt.
A(z) 7 hónapban tehát a megtakarításod 140000 forint volt.
A(z) 8 hónapban tehát a megtakarításod 160000 forint volt.
A(z) 9 hónapban tehát a megtakarításod 180000 forint volt.
A(z) 10 hónapban tehát a megtakarításod 200000 forint volt.
A(z) 11 hónapban tehát a megtakarításod 220000 forint volt.
A(z) 12 hónapban tehát a megtakarításod 240000 forint volt.
A(z) 13 hónapban tehát a megtakarításod 260000 forint volt.
Kedves Felhasználó, 13 hónap eltelte után elérted a célodat. M

** Process exited - Return Code: 0 **
Press Enter to exit terminal
|
```

Esetleg kíváncsi vagy a megoldásra? Nézd meg, és mondd el, hogy mit csinálnak az egyes sorok!


```
main.py +
1 PENZ=20000
2 megtakaritas=0
3 summa=int(input("Mekkora összeget szeretnél felvenni?"))
4 honapok=0
5 while megtakaritas<summa:
6     honapok += 1
7     megtakaritas += PENZ
8     print("A(z) ",honapok," hónapban tehát a megtakarításod", megtakaritas, " forint volt.")
9 print("Kedves Felhasználó,",honapok, " hónap eltelte után elérted a célodat. | Megtakarításod összege", megtakaritas)
```